

Nieuwe ontwikkelingen in de parodontologie

Samenvatting van een voordracht gehouden tijdens het NVT-voorjaarscongres 'Nieuw, wat biedt de toekomst?' op 23 april 1993 te Utrecht.

VAN DER VELDEN U. Nieuwe ontwikkelingen in de parodontologie. Ned Tijdschr Tandheelkd 1993; 100: 506.

1 Risicogroepen

De mate van mondhygiëne is één van de belangrijkste factoren in relatie tot parodontale gezondheid. Uit epidemiologisch onderzoek blijkt dat er meer parodontale afbraak optreedt binnen een populatie naarmate de mondhygiëne slechter is. Gemiddeld genomen is deze stelling juist, op individueel niveau hoeft dit echter niet zo te zijn. In de afgelopen jaren is er veel epidemiologisch onderzoek gedaan naar de omvang en het voorkomen van mogelijke risicogroepen. Daaruit is gebleken dat er binnen de totale bevolking een groep aanwezig is die duidelijk verhoogd vatbaar is voor parodontitis en dat er bovendien binnen die vatbare groep een subgroep bestaat die extreem vatbaar is. De omvang van de totale risicogroep wordt geschat op 20-30%, terwijl de omvang van de extreem vatbare groep geschat wordt op 3-5%. De oorzaken voor deze extreme vatbaarheid worden veelal geweten aan een zeer paropathogene flora en/of een defect in de immunrespons.

Om meer inzicht te krijgen in de achtergronden van vatbaarheid voor parodontitis is de laatste jaren nogal wat familie-onderzoek van de grond gekomen. De gedachte leefde al langer dat in gevallen van juveniele parodontitis (JP), dit mogelijk een erfelijke aandoening betreft. Onlangs is een uitgebreide studie gepubliceerd waarin de prevalentie van parodontitis bij broers en zusters van patiënten met JP wordt onderzocht. Uit dit onderzoek, dat 39 families met JP betreft, blijkt dat van de 116 broers en zusters er 75 (64%) ook lijden aan ernstige parodontitis. Men kan zich afvragen of een dergelijke aggregatie van parodontitis binnen families zich ook voordoet in het geval van adulte parodontitis. Dit aspect is onlangs onderzocht door Dr. M.D.A. Pettit. Zij heeft de gezinsleden van 24 gezinnen onderzocht die geselecteerd waren op basis van één ouder met adulte parodontitis en kinderen in de leeftijd van nul tot vijftien jaar. Van de 34 kinderen boven de 5 jaar bleek meer dan een kwart ook parodontale afbraak te vertonen. Bij kinderen van 10 jaar en ouder bleek meer dan 40% te lijden aan parodontale afbraak. Met andere woorden, zowel bij juveniele parodontitis als bij adulte parodontitis is er sprake van een duidelijke verhoogde prevalentie van parodontitis binnen families. Het blijkt ook

dat indien men vatbaar is voor parodontitis, dit al op jeugdige leeftijd naar voren komt. Dit werd niet alleen in het gezinsonderzoek van Dr. Pettit gevonden, maar ook bij retrospectief onderzoek van patiënten met JP. Dit laatste onderzoek betrof een röntgenologische analyse van vroegere bitewings van het melkgebit van patiënten bij wie op oudere leeftijd JP werd gediagnosticeerd. Uit de resultaten bleek dat vrijwel alle patiënten met JP al röntgenologisch waarneembare botafbraak in het melkgebit vertoonden. Conclusie hieruit is dat als men parodontitis bij de zeer vatbare groep wil voorkomen, dit al op zeer jeugdige leeftijd zou moeten gebeuren.

2 Spoelmiddelen

Aangezien mechanische plaqueverwijdering een moeilijke en tijdrovende aangelegenheid is, zou het heel aantrekkelijk zijn indien spoeldranken de taak van de tandenborstel zouden kunnen overnemen. De allereerste effectieve spoel drank die in de tandheelkunde werd geïntroduceerd, was chloorhexidine. Deze spoel drank bleek een zeer effectieve plaqueremmer te zijn en wordt tegenwoordig frequent gebruikt in omstandigheden waarbij mechanische plaqueverwijdering onmogelijk of ongewenst is. Hoewel chloorhexidine zeer effectief is, blijft het indicatiegebied nog steeds beperkt. De oorzaak hiervan is dat de neveneffecten van het spoelen met chloorhexidine nog steeds niet zijn overwonnen.

Behalve als anti-plaquemiddel zijn spoeldranken ook nog in een ander opzicht belangrijk. Dit betreft wortelcariës. Het blijkt namelijk dat door alle tandheelkundige ontwikkelingen in de afgelopen decennia wortelcariës een groot probleem aan het worden is. Door de intensievere mondhygiëne en de verlengde tijdsduur dat gebitselementen aanwezig zijn, is recessie van de gingiva een veel voorkomend fenomeen geworden. Dit heeft tot gevolg dat er ook veel meer worteloppervlakken 'at risk' zijn voor wortelcariës. Mogelijk kan gebruik van spoeldranken helpen om het probleem wortelcariës op te lossen.

3 Nieuwe elektrische tandenborstel

Voorlopig blijven we nog steeds afhanke-

U. van der Velden, tandarts

Trefwoord: **Parodontologie**

Adres: Prof. Dr. U. van der Velden, ACTA, Louwesweg 1, 1066 EA Amsterdam.

lijk van mechanische plaqueverwijdering, met andere woorden, tandenpoetsen. Ook hierbij zijn er nieuwe ontwikkelingen. De laatste paar jaar is er namelijk een nieuwe generatie elektrische tandenborstels op de markt gekomen. Het onderzoek naar de effectiviteit en meerwaarde van nieuwe elektrische bortsels ten opzichte van de oude en conventionele handtandenborstels is moeilijk. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door het feit dat het poetsen met elke tandenborstel, mits goed gebruikt en voldoende lang gebruikt, tot volledige plaqueverwijdering leidt. Variabelen als poetsinstructie en poetstijd zijn dus belangrijk om te standaardiseren bij onderzoek naar de effectiviteit van nieuw ontwikkelde tandenborstels. In recent onderzoek binnen onze vakgroep is door Dr. G.A. van der Weijden de effectiviteit van de Braun Plaque Control onderzocht ten opzichte van de oude elektrische tandenborstel en een conventionele handtandenborstel. Uit dit onderzoek blijkt dat als proefpersonen professioneel gedurende twee minuten worden gepoetst, zowel de oude als de nieuwe elektrische borstel effectiever is dan de handtandenborstel. Indien proefpersonen zelf gedurende twee minuten poetsen op basis van alleen schriftelijke poetsinstructie, dan blijkt er geen verschil tussen de borstels te zijn. Alle drie verwijderden ze dan ongeveer 70% van de aanwezige plaque. Indien de proefpersonen eerst professionele poetsinstructie ontvangen en vervolgens zelf gedurende twee minuten gaan poetsen, blijkt de nieuwe Braun Plaque Control effectiever zowel ten opzichte van de handtandenborstel als van de oude elektrische tandenborstel te zijn.

Het is bekend dat kinderen in het algemeen niet in staat zijn een goede mondhygiëne uit te voeren. In principe betekent dit dat een goede mondhygiëne bij kinderen alleen bereikt kan worden als zij door de ouders worden gepoetst. De nieuwe generatie elektrische tandenborstels lijkt hiervoor meer geschikt te zijn dan de oude of de handtandenborstel. Gezien het feit dat de grotere effectiviteit van de nieuwe elektrische tandenborstel voornamelijk wordt veroorzaakt door meer proximale plaquereductie, lijkt deze nieuwe borstel zeker geïndiceerd bij het poetsen van kinderen die vatbaar zijn voor parodontitis.